

*Samordningsdelegationen
för den svenskspråkiga
högskoleutbildningen*

Framtida studiepreferenser hos åländska studerande på gymnasialstadiet

Catharina Lojander-Visapää

Förord

På uppdrag av Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen i Finland har jag utrett framtida studiereferenser hos åländska studerande på gymnasialstadiet samt deras motiv och preferenser till olika val. Utredningen har finansierats av Undervisningsministeriet och Ålands Lansskapsregering. Utredningen utfördes genom en enkät till tredjeårsstuderande i gymnasialstadiet på Åland och intervjuer med studiehandledare och med representanter för det åländska näringslivet. Enkäten utarbetades tillsammans med rektorerna vid de åländska skolorna på gymnasialstadiet.

Resultaten visar att språkets och den svenskspråkiga miljös betydelse för ungdomarna förstärks ytterligare av det faktum att många ungdomar upplever att deras kunskaper i finska är dåliga och att de känner sig osäkra på sina kunskaper i finska. Det är klart flera tycker att det känns naturligare att studera på Åland eller i Sverige än i Finland. En sak värd att poängtera är att betydligt fler av dem som väljer Finland som studieort tänker återvända till Åland medan flera som väljer Sverige som studieort har för avsikt att stanna där. Cirka sjutton procent av dem som anger att de tänker studera i Sverige anger att avsaknaden av inträdesförhör är en viktig eller en mycket viktig orsak till att de har valt att studera i Sverige. Oberoende av om ungdomarna har tänkt stanna i studielandet eller inte anger hälften av dem att det är av stor betydelse för dem att kunna vara till nytta för det lokala samhället och två tredjedelar anser att det är viktigt att deras utbildning ger arbete på Åland

Uppdraget var att utreda den rådande situationen deskriptivt, inte att ge rekommendationer. Min avsikt har varit att i denna rapport ge en så klar och överskådlig bild som möjligt av den rådande situationen och jag bär hela ansvaret för rapporten. Utredningen måste ses som en pilotstudie. En del frågor besvaras i utredningen, men många nya frågor uppstår som kanske borde utredas. Var och en som läser utredningen kan dra sina egna slutsatser och fundera över vilka åtgärder som för deras del borde vidtas. Mina tankar finns sammanfattade i kapitel 6.

Flera personer har varit involverade i utredningsarbetet. Jag vill här framföra mitt tack till rektorerna för arbetet med enkäten, till personalen vid studiebyråerna och studiehandledarna vid de svenska och tvåspråkiga högskolorna i Finland för den information jag fått. Ett stort tack till er! Jag vill också rikta mitt tack till representanterna för det åländska näringslivet. Tack för att ni ställde upp på mötet jag initierade och tack för intresset ni visade utredningen. Ett speciellt tack för all praktisk hjälp på Åland riktar jag till rektor för Högskolan på Åland, Agneta Eriksson-Granskog. I egenskap av forskningsassistent i projektet har Niklas Wilhelmsson utfört det mödosamma arbetet att koda datamaterialet. Tack för det! Jag vill tacka utredningens styrgrupp för det engagerade intresset ni visat utredningen. Arbetet tillsammans med er har varit intressant, trevligt och lärorikt. Sist men inte minst vill jag tacka alla studerande som svarade på enkäten, utan er hade utredningen inte blivit av. Tack !

Helsingfors 5.2.2007

Catharina Lojander-Visapää

Innehåll:

1. Uppdraget.....	4
2. Landskapet Åland	5
2.1 Den åländska befolknings- och näringsstrukturen.....	6
3. Utbildningssystemet på Åland	7
3.1 Utbildning på Åland.....	8
3.2 Utbildning på svenska i riket	9
3.3 Högskolebehörighet i riket.....	10
3.4 Studenternas flyttningsbenägenhet	11
3.5 Information och marknadsföring	11
3.6 De svenskspråkiga högskolornas synlighet på Åland.....	12
3.7 Antagningsstatistik över åländska studenter vid svenska och tvåspråkiga universitet i riket.....	12
4. Den empiriska undersökningens uppläggning.....	14
4.1 Materialet i utredningen.....	14
4.2 Ungdomarnas motiv till kommande val.....	17
4.3 Studentexamen, gymnasieexamen eller annan examen	21
5. Näringslivets förväntningar	24
6. Slutsatser och sammanfattning	26
7. Styrgruppens sammansättning	28

1. Uppdraget

Det svenska Finland omfattar området i vilket de enspråkigt svenska och de tvåspråkiga kommunerna är belägna. Området är stort och geografiskt splittrat. Till området hör landskapen Nyland, Östra Nyland, Egentliga Finland (Åboland), Österbotten och Åland. Den svenskspråkiga befolkningen i Finland är främst bosatt i dessa regioner. På det svenskspråkiga Åland bor sju procent av den svenskspråkiga befolkningen i Finland. De svenskspråkiga och de tvåspråkiga högskolorna finns i nämnda regioner.

Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen i Finland har som uppgift att samordna detta utbildningsutbud. Uppgiften är inte lätt eftersom de språkliga förhållandena varierar inom regionerna. Variationen blir ännu större genom att det autonoma Åland enligt lagstiftningen är svenskspråkigt och språket är definierat enligt territorialprincipen, till skillnad från individualprincipen som tillämpas i det övriga Finland. Den svenska högskoleutbildningen i Finland är sålunda inte enbart regionalt splittrad utan även splittrad genom lagstiftning. Ett utökat samarbetet mellan de åländska institutionerna och fastlandet kunde gagna Åland och hela den svenskspråkiga högskolesektorn liksom den svenskspråkiga befolkningen i Finland.

Samordningsdelegationen för den svenska högskoleutbildningen i Finland uppgjorde en gemensam strategi enligt undervisningsministeriets direktiv för den svenska högskoleutbildningen år 2005. Bland de ämnen som behandlas i detta strategidokument finns möjligheterna till samarbete mellan den svenska högskolverksamheten och Åland. Det ligger naturligt inom ramen för just samordningsdelegationens uppgifter att utreda den frågan och göra konkreta åtgärdsförslag. Därför var delegationens avsikt att, under förutsättning att finansiering kan erhållas, starta upp ett projekt kring samarbete med Åland.

Samordningsdelegationen anser att den har ett ansvar att utreda samarbetsmöjligheterna mellan institutionerna på fastlandet och Åland och samtidigt bidra till att öka kunskapen om Åland på fastlandet och om fastlandet på Åland. Samordningsdelegationen för den svenskspråkiga högskoleutbildningen i Finland har beslutat utreda situationen och därigenom öka kunskapen om Åland i riket och om de studiemöjligheter högskolorna i riket har att erbjuda och samtidigt förbättra samarbetet med högskolan på Åland.

Syftet med föreliggande utredning är att kartlägga orsakerna till att så få studenter från Åland studerar vid de svenska och tvåspråkiga högskolorna på fastlandet i Finland.

I juni 2006 erhöles finansiering för projektet av undervisningsministeriet och Ålands Landskapsregering. Projektet startade i augusti 2006. Samordningsdelegationen och Högskolan på Åland fungerar som huvudmän för projektet som är förlagt till Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet och utförs av samordningsdelegationens sekreterare. En styrgrupp har tillsatts för projektet. I styrgruppen ingår representanter för de enskilda högskolorna som ingår i samordningsdelegationen och för landskapet Åland.

2. Landskapet Åland

Åland är ett självstyrt demilitariserat och enspråkigt svenskt landskap i Finland. Landskapet består av mer än 6 500 öar och skär av vilka 6 400 är större än 3000 m². Den största ön är fasta Åland vars areal utgör ca 70 procent av den totala landarealen och på vilken 90 procent av befolkningen är bosatt.

Ålands befolkning uppgår idag till något över 26 900 personer. Befolkningens bosättningsorter har varierat under åren. Idag är endast 65 öar bebodda. Drygt 40 procent av befolkningen bor numera i staden Mariehamn. I självstyrelselagen omnämns de områden i vilka Ålands lagting har lagstiftningsrätt. De viktigaste sektorerna är:

- undervisning, kultur- och fornminnesvård,
- hälso- och sjukvård, miljö,
- näringslivets främjande,
- intern trafik,
- kommunalförvaltning,
- polis,
- post,
- radio och TV.

Inom dessa områden fungerar Åland som en självständig stat med egen lagstiftning och förvaltning. Inom de områden där lagtinget inte har lagstiftningsbehörighet gäller de finländska lagarna på samma sätt som i landet i övrigt. Sådana områden är:

- utrikesförvaltningen,
- delar av civil- och straffrätten,
- domstolarna,
- tullväsendet, statsbeskattningen.

Sedan 1970 har Åland en egen representation i Nordiska rådet. Ålands Landskapsregering deltar dessutom i Nordiska ministerrådets arbete.

Enligt självstyrelselagen hör utrikesförvaltningen inte till Ålands behörighetsområde utan utrikespolitiken är gemensam för hela landet. Åland har, trots detta, inflytande på sådana internationella avtal som innehåller bestämmelser som faller inom Ålands behörighetsområde.

2.1 Den åländska befolknings- och näringsstrukturen

Ålands näringsliv förknippas ofta med sjöfart och turism. Dessa basnäringar är naturligtvis viktiga för hela näringslivet, men det finns också många andra viktiga branscher. På Åland finns över 2000 företag. Många av dem utgörs av små entreprenörer, men även av stora företag som opererar på den internationella marknaden. Största delen av jobben inom den privata sektorn produceras av banker, försäkringsbolag, hotell, restauranger, livsmedelsindustri, byggföretag och handel (tabell 1). Företagsklimatet på Åland är positivt och nya företagsetableringar välkomnas, gärna inom nya branscher som högteknologisektorn och företag inom småskalig industri.

Tabell 1. Den åländska näringsstrukturen

Bransch	% av arbetsstyrkan	Anmärkning
Transport, post och tele	18,6 %	12,6 % inom sjöfarten
Social- och sjukvård	14,6 %	
Tillverkningsindustrin	9,0 %	2,9 % inom livsmedelsindustrin
Jordbruk	5,4 %	
Fiske	0,8 %	
Parti- och detaljhandel	10,2 %	
Hotell och restauranger	3,0 %	
Offentlig förvaltning	7,7 %	
Utbildning	7,0 %	
Bank och försäkringsbolag	3,5 %	
Bygg	6,1 %	
Arbetslösa	2,3 %	

Källa: Statistisk årsbok för Åland 2005

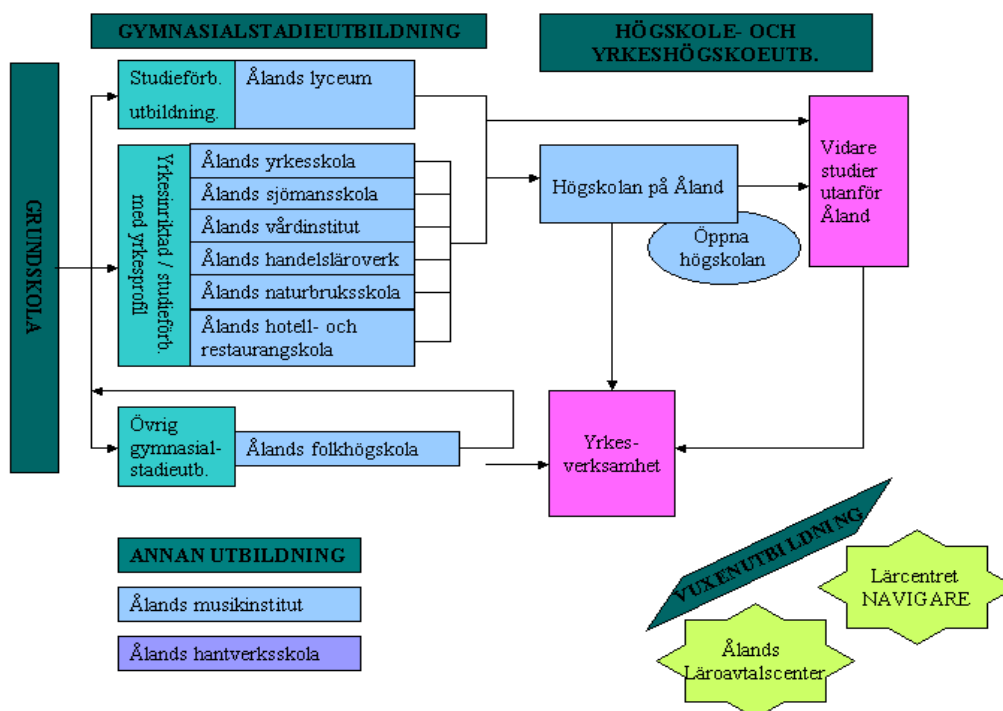
Den åländska befolkningen är större idag än någonsin tidigare. Åland har en positiv nettoinflyttning. Av dagens ålänningar är mer än 30 procent inte födda på Åland och över 50 procent är s.k. andra generationens ålänningar, ofta med starka band till riket (ÅUSB 2005). Inflyttarna från riket kan efter fem års fast boende på Åland erhålla hembygdsrätt på Åland. Hembygdsrätten är förutsättningen för rösträtt och valbarhet i lagtingsval, rätt att äga och besitta fast jordegendom i landskapet på oplanerat område. Hembyggsrätt är däremot inte nödvändig för att bedriva näring i landskapet.

3. Utbildningssystemet på Åland

Åland har full autonomi på utbildningsområde. Undervisningsspråket i samtliga skolor på Åland är svenska. Den nioåriga grundskolan ger en allmän grundutbildning. Engelska är obligatoriskt undervisningsämne i grundskolan medan finska, franska och tyska är valbara läroämnen sedan 1970-talet.

Åland har gjort en satsning på högstadieskolor i skärgården. Skolorna är relativt små men garanterar eleverna undervisning på hemorten under hela läropliktstiden. Utbildning på gymnasialstadiet på Åland ges inom sjöfart, handel, turism, sjukvård, kök, teknik, och lantbruk. Dessa är alla viktiga för Ålands näringsliv. Ålands lyceum är ett treårigt teoretiskt gymnasium. Flertalet av ungdomarna som studerar vid högskola eller universitet lämnar för en tid Åland för studier i Sverige eller Finland.

Den åländska utbildningens uppbyggnad kommer fram av flödesschemat och aviker något från systemet i Finland. Utbildningen på gymnasialstadiet på Åland är endera studieförberedande eller yrkesinriktad och studieförberedande med yrkesprofil. Genom denna uppläggning är det möjligt att fortsätta studierna vid Högskolan på Åland, eller vid högskolor utanför Åland oberoende av grundutbildning på gymnasialstadiet. Satsningen på utbildning är stor på Åland. Inom den åländska utbildningen satsas även mycket på vidare utbildning, ett livlångt lärande och vuxenutbildning. Detta görs genom kursverksamhet och genom kurser vid Öppna högskolan.

Källa: Ålands Landskapsregering

En reform av avutbildningen på gymnasialstadiet¹ är under beredning på Åland .

Enligt reformen skall Ålands gymnasieskola bedriva utbildning inom de områden som Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola, Ålands lyceum, Ålands naturbruksskola, Ålands sjömansskola, Ålands vårdinstitut samt Ålands yrkesskola ansvarar för idag. Skolan skall ha gemensam förvaltning och ekonomi. Utbildningen skall leda till behörighetsgivande examen, antingen genom garanterad behörighet för studier i högskola, universitet eller genom behörighet för att utöva ett yrke.

Målsättningen är att en övergångsperiod inleds vid början av höstterminen 2007 och att de första studerande vid Ålands gymnasieskola inleder sina studier läsåret 2009-2010. Ämnesundervisningen i gymnasieskolan kommer att följa fastställda läroplans grunder för gymnasieutbildningen i Finland.

Ålands Landskapsregering framför i handlingsprogrammet år 2005 att

- all utbildning bör samordnas med de internationella överenskommelser inom utbildningsområdet som lagtinget givit sitt bifall till. Nödvändiga överenskommelser om examensgiltighet antas för att säkra åländska utbildningars giltighet nationellt samt i nordiska och europeiska sammanhang. (Ålands Landskapsregering 2005)

Åland har ett brett utbud på utbildning inom flera olika områden och det ses som angeläget att skapa förstklassiga utbildningsmöjligheter. Förhållandet är det samma i flera europeiska autonomier som har ett begränsat befolkningsunderlag. De enskilda autonomierna har gått in för olika typer av lösningar för att skapa de bästa möjliga möjligheter till universitets- och högskolestudier för sina ungdomar (se Roslin 2006). För åländska ungdomar har det varit naturligt att söka sig till universitetsstudier i Finland och nu på senare tid till studier i Sverige. Åland saknar däremot institutionaliserade lösningar som en del autonomier i Europa har skapat.

3.1 Utbildning på Åland

Yrkesinriktad utbildning ges vid sex olika enheter, Ålands yrkesskola, Ålands handelsläroverk, Ålands hotell- och restaurangskola, Ålands naturbruksskola, Ålands sjömansskola och Ålands vårdinstitut. Därtill har Åland en folkhögskola som är allmänbildande och studieförberedande, ett musikinstitut som vänder sig såväl till unga som vuxna och en hantverksskola vars mål är att förmedla och utveckla den åländska hantverksskulturen samt fördjupa kunskapen om historia och tradition. Inom Ålands yrkesskola finns en studieförberedande utbildning med en yrkesprofil inom den samhällliga och sociala sektorn.

Ålands lyceum ger gymnasieutbildning. Efter avslutade gymnasiestudier kan de åländska studenterna välja mellan att avlägga en studentexamen eller en (åländsk) gymnasieexamen. Ungefär 40 procent av de studerande avlägger gymnasieexamen.

¹ Gymnasialstadiet på Åland omfattar gymnasieutbildning och yrkesutbildning, dvs. motsvaras av det andra stadiet i Finland.

Åland har en yrkeshögskola, Högskolan på Åland som utfärdar yrkeshögskoleexamen. Högskolan startade i sin nuvarande form 1.1.2003, men yrkeshögskoleexamen har utfärdats sedan år 2000 inom ramen för yrkeshögskoleförsöket. Högskolan erbjuder sju utbildningsprogram, elektroteknik, företagsekonomi, hotell- och restaurangservice, informationsteknik, maskinteknik, sjöfart och vård. Högskolan har ett nära samarbete med det kringliggande samhället. Vid den öppna högskolan ges ca 100 akademiska kurser i nära samarbete med Åbo Akademi. Högskolan på Åland grundades genom en sammanslagning av utbildningen på högre nivå, dvs. den utbildning som bedrivits inom ramen för Ålands yrkeshögskola t.o.m. år 2002, med Ålands högskola, dvs. den institution som bedrivit öppen högskole- och universitetsundervisning och annan kursverksamhet på Åland.

Vid Högskolan på Åland studerar sammanlagt ca 350 studenter. Högskolans studenter kommer till ungefär jämt fördelade från Åland (32%), Finland (31%) och Sverige (36%). Speciellt programmet i hotell- och restaurangbranschen lockar studenter från Finland, medan studenter från Sverige framför allt söker sig till programmet för sjöfart. Högskolan på Åland har således även en rekrytering från riket och från Sverige. Högskolan har ett helt eget antagningssystem och är inte med i gemensam ansökan.

Högskolan på Åland utredde år 2006 möjligheterna till att gå med i den gemensamma antagningen. Högskolans styrelse beslöt att inte gå med. Ett viktigt argument som förespråkade detta var det stora antalet sökande från Sverige, vilket saknas i samma utställning vid yrkeshögskolorna i Finland. Den gemensamma ansökan beaktar inte utländska betyg. Därutöver är antalet sökande till Högskolan på Åland hanterbart inom ramen för ett eget ansökningsförfarande. Högskolans styrelse påpekar att de nackdelar detta beslut innebär såsom marknadsföring och synlighet måste fås tillstånd genom ytterligare samverkan med utbildningsstyrelsen och de svenskspråkiga högskolorna i Finland.

Vid de svenska och tvåspråkiga högskolorna i riket är det numera enbart ett fåtal åländska studenter som skrivs in per år. Frågan har dryftats flera gånger och särskild marknadsföring och information har riktats till Åland, men framgången har inte varit stor. Åland har självstyrelse också inom polisväsendet, men polisutbildningen sker vid polisskolan och polishögskolan i Finland. Polisskolan ordnar speciell marknadsföring i rekryteringssyfte och får ett tiotal ansökningar till den årliga svenskspråkiga utbildningen.

Det kunde vara till fördel för det åländska samhället att fler ålänningar skulle studera vid sådana utbildningsområden som kräver finländsk yrkesbehörighet. Flera områden inom exempelvis medicin, socialvård och hälsovård hör till denna grupp. Den finländska yrkesbehörigheten berör även examina avlagda vid Högskolan på Åland. Enligt självstyrelselagen har man inom Åland examensbehörighet, men inte yrkesbehörighet. En sjökaptensexamen och en sjukskötarexamen kan till exempel utfärdas vid Högskolan på Åland men behörighetsintyget för arbete som sjökaptan eller sjukskötare utfärdas i riket.

3.2 Utbildning på svenska i riket

I Finland kan högskolestudier bedrivas på svenska vid följande enheter: Åbo Akademi, Svenska handelshögskolan, Teaterhögskolan, Arcada-Nylands yrkeshögskola och

Yrkeshögskolan Sydväst och Svenska yrkeshögskolan. Yrkeshögskolan Sydvästs och Svenska yrkeshögskolans upprätthållare har tillsammans med Åbo Akademi grundat Ab Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi, som fr.o.m. 1.8.2008 upprätthåller

yrkeshögskoleverksamhet. Undervisning och handledning ges på svenska vid dessa enheter men det förekommer kurslitteratur även på andra språk.

Vid de tvåspråkiga yrkeshögskolorna Helia- Helsingfors yrkeshögskola för företagsekonomi, Vasa yrkeshögskola och Mellersta Österbottens yrkeshögskola ges svenskspråkig undervisning vid de svenskspråkiga utbildningslinjerna. I princip är studier på svenska möjliga, men i praktiken förekommer kurslitteratur även på engelska och finska.

Vid Tekniska högskolan är det inte möjligt att studera helt på svenska. Grundkurserna i matematik, fysik och datateknik ges på svenska.

Vid Helsingfors universitet är det möjligt att avlägga alla studier på svenska med inslag av engelska vid Svenska social- och kommunalhögskolan (SSKH). Det är även möjligt att fortsätta studierna till magister på svenska vid statsvetenskapliga fakulteten inom de ämnen som undervisas vid SSKH. De fakulteter som har svenskspråkiga professorer och undervisning på svenska har även svenskspråkig litteratur i inträdesförhåret. Studier vid medicinska fakulteten kan till cirka fyrtio procent avläggas på svenska.

Vid den juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet är kunskaper i både svenska och finska obligatoriska för såväl svenskspråkiga som finskspråkiga studerande. Vid humanistiska, biovetenskapliga, matematisk-naturvetenskapliga och agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten finns det ämnesområden som kan avläggas på svenska.

3.3 Högskolebehörighet i riket

En studentexamen avlagd vid Ålands Lyceum ger automatiskt högskolebehörighet för studier vid ett universitet i riket (FFS 1262/1999). Den åländska gymnasieexamen ger högskolebehörighet i Sverige, men ger inte automatiskt högskolebehörighet i Finland.

Genom en elektronisk enkät tillfrågades studiehandledarna vid de svenska och tvåspråkiga universiteten och de svenska yrkeshögskolorna i riket hur den åländska gymnasieexamen beaktas vid antagningarna och om den ger högskolebehörighet. Förfrågan gjordes till Åbo Akademi, Svenska handelshögskolan, Helsingfors universitet, Tekniska högskolan, Sibelius-Akademin, Teaterhögskolan, Konstindustriella högskolan och Bildkonstakademin. Avsikten var närmast att undersöka behörigheten för studier vid ett universitet, men förfrågan sändes även till yrkeshögskolorna Arcada, Sydväst och Svenska yrkeshögskolan.

Åbo Akademi, Svenska handelshögskolan och Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet godkänner direkt den åländska gymnasieexamen som behörighetsgivande för studier. Vid dessa universitet har man frångått dispensförfarandet vid ansökan. Åbo Akademi har en egen konverteringstabell som används för att omvandla gymnasiebetydets vitsord så att de motsvarar vitsorden i en studentexamen, vid Hanken och Svenska social- och kommunalhögskolan använder man sig av NUAS-tabellerna som är fastställda av Nordiska universitetsadministratörs samarbetet på uppdrag av Nordiska ministerrådet för att konvertera vitsorden i gymnasieexamen till att motsvara

studentexamen. Vid Medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet måste sökande med gymnasieexamen ansöka om inträde inom kvoten som antas på basen av urvalsprov. Gymnasieexamen ger inga poäng.

Konsthögskolorna har egna antagningskriterier och i de flesta fall har studentexamen/gymnasieexamen en mycket liten betydelse vid antagningen. Det är de konstnärliga egenskaperna som räknas.

Alla svenskspråkiga yrkeshögskolor godkänner en åländsk gymnasieexamen, men varje ansökan från en åländsk yrkesutbildning behandlas enskilt.

3.4 Studenternas flyttningsbenägenhet

Migrationsforskningen uppvisar tydligt att flyttning oftast sker stegvis. Först flyttar man till en något större ort och först sedan till en stor stad. Samma forskning påvisar också att flyttning till en mindre ort kan vara svår. Det är således svårt att flytta från centrum till periferin. Svårigheten att flytta till en utbildningsort som är mindre och som upplevs som periferi ses tydligt i den dåliga rekryteringen från huvudstadsregionen till lärarutbildningen till Vasa.

De åländska ungdomarna är vana att flytta. Ungdomarna från skärgårdskommunerna flyttar hemifrån redan tidigt för att fortsätta sina studier på gymnasienivå. Oftast sker flyttningen till Ålands centrum Mariehamn från periferin. Ungdomarna är redan vana att flytta (se Brandt 2003). Åland är ett självstyrkt område och således centrum, inte periferi. Till sin befolkningsstruktur påminner Åland mycket om Helsingfors och huvudstadsregionen. Båda utgör centrum med en nettomigration och med en hög andel inflyttad befolkning, med starka band till andra orter.

Tidigare forskning påvisar att flyttningsbenägenheten i allmänhet är relativt låg bland studenter från svenska gymnasier i Finland. Den minsta flyttningsbenägenheten finns bland studenter från huvudstadsregionen och från Åboland. I detta avseende skiljer sig de åländska studenterna från studenterna från Finland (Lojander-Visapää 2006).

3.5 Information och marknadsföring

I dagens läge är kampen om studenterna hård vid alla utbildningsenheter. Studenterna är krävande då det gäller att välja utbildning. De har ofta stora förväntningar på sin framtid (Lundblad 2000). Enheterna måste ha en aktiv marknadsföring för att nå studenterna. Högskolorna trycker vackra broschyrer, lägger ut information på nätet, informerar studiehandledare vid utbildningarna på det andra stadiet, gymnasialstadiet. Högskolorna skickar personlig information om sig själva till abiturienterna och annonserar i tidningar. En del högskolor ordnar studiebesök, vid andra högskolor genomförs marknadsföringen av aktiva inom studentkåren som besöker abiturienterna och bjuder in dem till sina fester m.m.

En av de viktigaste formerna av informationsspridning till abiturienter och andra kommande studerande är det som äldre kamrater som redan studerar vid högskolor berättar. Dessa kamrater för fram information till potentiella studerande. Denna information kan vara både positiv och negativ. Genom denna *mouthing*, mun till mun metod, sprider äldre kamrater *inside* information. (se Grönroos 2004)

3.6 De svenskspråkiga högskolornas synlighet på Åland

Vid en preliminär kontakt med studiehandledarna vid Ålands Lyceum (26.9.2005) framfördes att intresset för utbildningarna i riket är stort bland lyceets studerande. Flera studerande har band till Finland. Studiehandledarna framförde också att det kan kännas besvärligt att söka till utbildningar i Finland. Det är på många sätt enklare att söka till motsvarande utbildningar i Sverige. Enligt studiehandledarna är det någonting som inte fungerar i ansökningsförfarandet till universiteten i Finland. Studiehandledarna framhöll att utbildningsbenägenheten inte är låg på Åland, fastän det nationella utbildningsindexet indikerar detta.

Intresset för studier i Finland finns. Detta bekräftas även av de samtal och intervjuer som utfördes av Ceasar Patelini från Helsingfors universitet vid Saco-mässan i Sverige. Enligt honom var de åländska abiturienterna mycket intresserade av studier vid Helsingfors universitet.

De svenskspråkiga högskolorna har fört en aktiv marknadsföring på Åland. Hanken och Svenska social- och kommunalhögskolan och Åbo Akademi ordnar inträdesförhör i Mariehamn. Åbo Akademi ordnar urvalsprov på Åland i alla ämnen, utom i dem som innehåller intervju- eller testdelar. Svenska social- och kommunalhögskolan ordnar prov i socialt arbete, sociologi, socialpsykologi och statskunskap, men inte i journalistik. Proven ordnas i samarbete med utbildningsmyndigheterna på Åland

3.7 Antagningsstatistik över åländska studenter vid svenska och tvåspråkiga universitet i riket

Högskolan på Åland började sin verksamhet i januari 2003. Före detta fanns det inte en examensutfärdande utbildningsenhet på högskolenivå på Åland. Av denna orsak är det inte relevant att studera ansökningar och antagningar till universitet före denna tidpunkt.

År 2004 studerade sammanlagt 1250 personer från Åland vid en högskola eller ett universitet, varav en tredjedel (30%) vid Högskolan på Åland, 48 procent i Sverige och 17 procent vid ett universitet eller en yrkeshögskola i Finland. . De övriga studerade vid andra universitet i Europa och några vid universitet utanför Europa.

Tabell 2 Åländska studenters ansökningar till universitet i riket åren 2003–2005
N=112

universitet	%
Helsingfors universitet	17,8
Åbo universitet	0,8
Åbo Akademi	63,3
Tekniska högskolan	1,7
Hanken	8,9
Sibelius-Akademin	1,7
Konstindustriella högskolan	2,6
Teaterhögskolan	2,6
Totalt	100

Källa: Utbildningsstyrelsen 2006

Under en treårsperiod har 112 studenter från Åland sökt till universitet i riket, vilket är ungefär 25 procent av de åländska studenterna. Ansökningarna till Helsingfors universitet har främst riktat sig till medicin, juridik, socialt arbete, biovetenskaper och naturvetenskaper, medan ansökningarna till Åbo Akademi har riktat sig till humaniora, framför allt språk, naturvetenskaper, farmaci och pedagogik.

Under treårsperioden antogs 49 studenter, vilket utgör 43,7 procent av de sökande. Ingen av dem blev antagen till en konsthögskola.

Tabell 3. Antalet och andelen antagna till universitet i riket åren 2003–2005 (N=112)

universitet	%
Helsingfors universitet	3,5
Åbo Akademi	32,1
Tekniska högskolan	0,8
Hanken	7,1
Sammanlagt antagna	43,7
Icke antagna	56,2

Källa: Utbildningsstyrelsen 2006

I hela Finland antogs åren 2003–2005 i medeltal ca 50 procent av studenterna från svenska gymnasier till universitet.

Utgående från statistiken är det svårt att bedöma hur många åländska studenter som sökt till dessa utbildningar med en gymnasieexamen och hur många som haft en studentexamen, vilket kan ha haft en stor betydelse vid inträdesprovet.

Med tanke på att Åland har en yrkeshögskola med attraktiva utbildningar samt ett stort utbud av akademiska kurser vid det öppna universitetet måste man säga att andelen som söker till utbildningar i Finland inte är så liten som det har antagits. Däremot är siffran för antagningen till utbildningar betydligt lägre än i andra delar av landet.

Enligt uppgifter från Statistikcentralen är utbildningsindexet på Åland är det lägsta av alla i regionerna i det svenskspråkiga Finland. Förklaringarna till detta är många, men de flesta baserar sig dels på felaktig eller bristande kunskap, dels på hur själva indexet beräknas. Utbildningsbenägenheten är inte lägre på Åland, men indexet som beräknas i riket tar inte hänsyn till examina som är avlagda i Sverige. Detta leder automatiskt till att minska på indexet.

4. Den empiriska undersökningens uppläggning

Utredningen utfördes genom enkäter till studerande vid de åländska gymnasieskolorna och genom intervjuer med studiehandledarna och representanter för det åländska näringslivet.

Projektet tar fasta på studenternas preferenser och önskemål att välja studieort och enhet. Målet är att skapa kontakter och kännedom mellan riket och Åland. Projektets syfte är också att kartlägga det åländska näringslivets behov av nya experter och ny kunskap. Hurudana nya experter behövs och inom vilka områden? Vilken ny kunskap behöver näringslivet på Åland? Med ny kunskap avser jag här den kunskap nyutexaminerade högskoleutbildade personer tillför det lokala samhället. Vilka nätverk kan dessa personer tillföra och hurudana nätverk är viktiga för Åland i framtiden?

I augusti uppgjordes ett frågeformulär som rikade sig till åländska tredjeårsstuderande vid utbildningar på gymnasialstadiet. Frågeformuläret gjordes upp i samråd med projektets styrgrupp och rektorerna vid de åländska gymnasieskolorna. På detta sätt blev den åländska dimensionen i frågeställningarna beaktad.

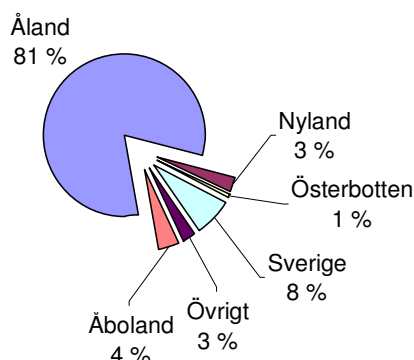
Jag har också varit i kontakt med en del av studiehandledarna vid de svenska och tvåspråkiga högskoleenheterna i Finland. De har intervjuats angående hur en examen från Åland behandlas vid antagningen. Jag har också träffat representanter för det åländska näringslivet.

4.1 Materialet i utredningen

För att utreda framtida preferenser hos studerande på gymnasialstadiet angående studieort och inriktning skickades en enkät till alla tredjeårsstuderande. Enkäten skickades till de åländska gymnasieskolornas² rektorer som sedan delade ut dem till de studerande. Sammanlagt kom 190 svar in.

Den största delen av ungdomarna på som svarat på enkäten är födda på Åland (81 %). Åtta procent är födda i Sverige och åtta procent i Finland. Några ungdomar är födda i andra europeiska eller icke-europeiska länder. Ungdomarnas födelseregioner kommer fram i figur 1.

² Enkäten skickades till Ålands lyceum, Ålands vårdinstitut, Ålands handelsläroverk och Ålands yrkesskola. Vid den sistnämnda delades enkäten ut till de studielinjer från vilka fortsatta studier vid en högskola förekommer.

Figur 1. Gymnasieelevernas födelseorter

För största delen av ungdomarna har flyttningen till Åland skett i ett tidigt skede av deras liv. Något under nio procent har börjat sin skolgång någon annanstans än på Åland. Medianåldern för inflyttning är sex år.

Hemma talar de flesta svenska med pappa, mamma och syskon. Enbart finska talas egentligen inte men 5,2 procent talar både finska och svenska i hemmet och 2,2 procent något annat språk.

Sextio procent av papporna har endera folkskola eller yrkesskola som högsta utbildning, varav största delen har en yrkesutbildning, nio procent har studentexamen och 26 procent en högskoleexamen. Av mammorna har 49 procent endera folkskola eller yrkesutbildning som högsta utbildning, 13 procent studentexamen och 30 procent en högskoleexamen.

Det finns ingen skillnad i förldrarnas utbildningsbakgrund mellan de ungdomar som är födda på Åland och de som har flyttat till Åland. Däremot finns det en skillnad var föräldrarna fått sin utbildning. Bland de ungdomarna finns det fler föräldrar som har fått sin utbildning i Finland och i Sverige än bland dem som är födda på Åland. Detta är i och för sig naturligt. Men även en stor del av dem har fått åtminstone en del av sin utbildning på Åland.

Av denna orsak ganskar jag nu närmare enbart föräldrarna till de ungdomar som är födda i landskapet. Av papporna har 50 procent fått sin utbildning enbart på Åland, medan 17,3 procent har erhållit den både i Finland och på Åland. Motsvarande andel för mammorna är 40 procent respektive 17 procent. Studier i Finland har 16 procent av papporna och 21 procent av mammorna, medan endast 7,5 procent av både mammorna och papporna har studerat i Sverige.

Största delen av de undersökta ungdomarna studerar vid lyceet (56,8 %) endera för en studentexamen (58 %) eller en gymnasieexamen (42 %). De övriga studerar endera vid en studieförberedande utbildning eller en yrkesutbildning.

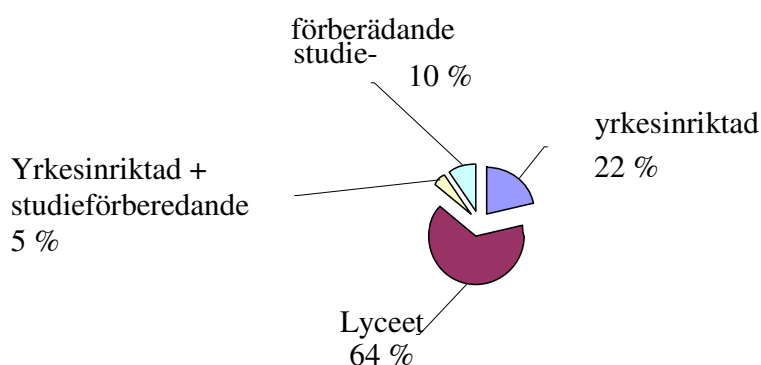
Ungefär en femtedel (20 %) har inte tänkt fortsätta sina studier efter avlagd examen. Tolv procent vet ännu inte om de skall fortsätta medan de övriga har en relativt klar bild över var och vad de vill studera. Största delen av dem som inte har för avsikt att fortsätta sina

studier studerar i yrkesutbildning. Fördelningen över ungdomarnas inriktning för fortsatta studier finns i tabell 4.

Tabell 4 Ungdomarnas inriktning för fortsatta studier

	antal	%
ingen utbildning	39	20,5
vet inte	24	12,6
annan eftergymnasial utbildning	21	11,1
yrkeshögskola	31	16,3
univeristet	71	37,4
univeristet eller yrkeshögskola	4	2,1
totalt	190	100

Sammanlagt 151 ungdomar har tänkt fortsätta sina studier efter avlagd examen vid gymnasieskolan. Deras nuvarande studieinriktning framkommer i figur 2. Indelningen har gjorts enligt ungdomarnas egna svar. I de följande tabellerna och figurerna granskas enbart de **151 ungdomar** som har tänkt söka till vidare utbildning.

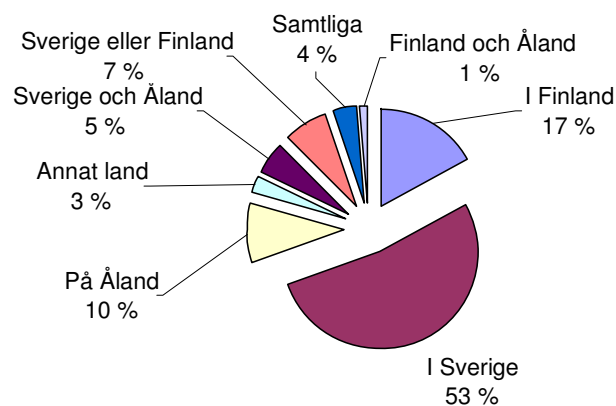
Figur 2 Fördelningen av ungdomar som tänkt fortsätta sina studier enligt nuvarande studieplats (båda= studier med både yrkesinriktning och studieförberedande profil, uppgiften baserar sig på ungdomarnas svar)

Av alla ungdomar som tänker fortsätta sina studier utgör ungdomarna i gymnasiet 64 procent, medan de som studerar vid yrkesinriktade utbildningar utgör 22 procent. Detta tyder på att fortsatt utbildning utgör ett populärt alternativ för de åländska ungdomarna. Det traditionella gymnasiet är inte den enda vägen till högskoleutbildning och utbildningsbenägenheten kan inte ses som låg.

Något över hälften (53 %) av ungdomarna har för avsikt att fortsätta sina studier i Sverige, sju procent i Finland och tio procent på Åland. Det finns även en grupp ungdomar som har för avsikt att fortsätta sina studier i Sverige och Finland och på Åland. Det är fråga om hela sju procent som endera planerar olika kombinationer av studier i de olika länderna eller kanske inte ännu fattat beslut om var de vill studera. Möjligen är

det också fråga om ungdomar som ser alla nämnda länder som alternativ. Tre procent har planer på att söka till ett annat land.

Ungdomarna tänker i stor utsträckning söka till högskolestudier. Detta trots att föräldrarna har en lägre utbildningsnivå. Detta fenomen är intressant eftersom tidigare forskning visar att ungdomar i stor utsträckning söker sig till utbildningar på samma nivå som föräldrarna (Kivinen&Rinne, 1995).

Figur 3 Land för fortsatta studier bland dem som tänkt fortsätta efter gymnasialstadiet (N= 151) (Samtliga avser personer som angivit att de tänker fortsätta sina studier på Åland i Finland och i Sverige)

En tydlig skillnad kan skönjas mellan föräldrarna och ungdomarna. Största delen av föräldrarna har en yrkesutbildning som erhållits på Åland. De föräldrar som har en högskoleutbildning har för det mesta studerat i Finland. Det är enbart några få som avlagt examen i Sverige. Ungdomarna däremot söker sig i stor utsträckning till högskolestudier, framför allt till Sverige. Skillnaden är verkligen stor om det förhåller sig så här. Det bör kanske nämnas att ungdomarna i sina svar uttryckte en viss osäkerhet om var och vad föräldrarna hade studerat.

4.2 Ungdomarnas motiv till kommande val

Det kan finnas flera orsaker till att ungdomar gör sina val som de gör när de gör sin ansökan till en högskola. Ofta är detta ett val som kommer att ha stor betydelse för dem senare i livet. I frågeformuläret fanns frågor om hur viktiga eller inte viktiga vissa påståenden är för dem med tanke på valet av högre utbildning. Skalan i frågan hade fem grader: *mycket stor betydelse*, *ganska stor betydelse*, *neutral*, *liten betydelse*, *ingen betydelse*.

I tabell 5 kommer de olika betydelserna fram för de olika påståendena. Procenten anger summan av *stor betydelse* och *ganska stor betydelse*. Nästan motsvarande frågor ställdes i en enkät (N=1613) som riktade sig till svenska och tvåspråkiga studenter vid högskolor i Finland år 2004.

Svaren från enkäten i Finland år 2004 skiljer sig inte så mycket från de svar som nu erhållits av gymnasialstadiets studerande på Åland. Det egna intresset toppar listan (Lojander-Visapää 2006). I den riksomfattande enkäten kom de framtida arbetsmöjligheterna som en god tvåa, medan studier på svenska ligger på andra plats bland de åländska ungdomarna och de framtida arbetsmöjligheterna på tredje plats. De studiesociala och de sociala orsakerna anses inte som viktiga varken bland åländska studerande eller svararna i den riksomfattande enkäten.

Tabell 5 Ungdomarnas orsaker till val av utbildning

(mycket stor betydelse och ganska stor betydelse)	
eget intresse	94 %
studier på svenska	88 %
framtida arbetsmöjligheter	87 %
kunskaperna i finska	66 %
studielivet	58 %
lätt att få bostad på studieorten	52 %
högskolans rykte	49 %
möjligheterna att flytta hemifrån	36 %
deltagande i inträdesförhör	20 %
möjligheterna att stanna på Åland	17 %
studiekostnaderna	14 %
kan bo hemma	13 %
kamraternas betydelse	7 %

I frågeformuläret ingick också frågor om varför de åländska ungdomarna har för avsikt att rikta en kommande ansökan till något specifikt land. Det fanns flera frågor i detta frågebatteri. I tabell 6 redovisas för svaren av en del frågor.

Oberoende av valet av studieland anser de åländska studerandena att studiespråket och en svenskspråkig studiemiljö är ytterst viktiga. Andra viktiga faktorer är att utbildningen håller en god nivå och att utbildningen ger arbete på Åland. Detta är i och för sig naturligt.

Tabell 6 Ungdomarnas orsaker till val studier i de olika länderna

Åland	
utbildningen finns på Åland	81 %
utbildningen ger arbete på Åland	78 %
utbildningen håller god nivå	73 %
svenskspråkig miljö	71 %
möjlighet att kombinera studier och arbete	66 %
Sverige	
naturligt att studera i Sverige	84 %
svensk miljö	75 %
bra kunskap om utbildningen	69 %
utbildningen håller god nivå	57 %
utbildningen ger arbete på Åland	47 %
bo i Sverige	37 %
Finland	
möjlighet att studera på svenska	85 %
tvåspråkig miljö	64 %
utbildningen håller god nivå	65 %
bra kunskap om utbildningen	61 %
utbildningen ger arbete på Åland	59 %
naturligt att studera i Finland	50 %
bo i Finland	24 %

Åland är svenskspråkigt och all undervisning ges på svenska. Det finska språket är inte ett obligatoriskt ämne på gymnasialstadet på Åland. Kunskaper i finska kan dock vara av betydelse vid fortsatta studier i riket. Det framkommer ur tabell 5 att 66 procent anser att kunskaperna i finska har en mycket stor eller stor betydelse vid kommande ansökan till högskola. Man ser att språket har en betydelse, men vilken? Svaret kommer fram ur tabell 7. Hela 60 procent anser att deras osäkra kunskaper i finska har stor betydelse för valet av studieplats medan 13 procent genom valet vill förkovra sina kunskaper i finska.

Det intressanta i detta resultat är att det inte finns någon skillnad i svaren som skulle bero på födelseort eller hemspråk. Ungdomar som också talar finska hemma anser att de är osäkra på sina kunskaper i finska.

Tabell 7 Betydelsen av kunskaperna i finska (%) vid kommande ansökan

	(N=151)	stor betydelse	Liten betydelse
Betydelsen av osäkra kunskaper i finska vid kommande ansökan		60	23
Vill förkovra sina kunskaper i finska		13	66

Studenternas förväntningar efter avlagd högskoleexamen efterfrågades med ett frågebatteri. Intressant arbete, möjligheter till utveckling och att utbildningen ger arbete toppar listan. En bred arbetsmarknad och att utbildningen ger arbete på Åland ses som mycket viktiga förväntningar. Hälften vill även att deras utbildning ger dem en möjlighet till att vara till nytta för det lokala samhället. Däremot är de karriärinriktade

förväntningarna liksom förväntningarna på stora inkomster mindre. De minsta förväntningarna har ungdomarna på möjligheterna till distansarbete. (Tabell 8)

Tabell 8 Ungdomarnas förväntningar efter avlagd högskoleexamen

	(mycket viktig eller viktig) (N=151)
Intressant arbete	90 %
möjligheter till utveckling	87 %
utbildningen ger arbete	85 %
bred arbetsmarknad	74 %
ger arbete på Åland	67 %
internationellt gångbar examen	67 %
ger arbete utomlands	66 %
ger socialt utbyte	64 %
möjlighet till fritt arbete	61 %
nytta för lokalsamhället	50 %
stora inkomster	44 %
karriär	44 %
aktad samhällsposition	34 %
distansarbete	21 %

För de enskilda högskolorna är det av intresse att se hur potentiella studerande får information om utbildningar. En del högskolor för en aktiv marknadsföring, de presenterar sig på olika studiemässor, skickar broschyrer till abiturienterna och till skolorna, de har information på sina web-sidor och annonser i tidningar. Kampen om goda studerande är hård.

Liksom tidigare studier inom denna problematik visar även denna att kamrater är den viktigaste informationskällan för studerande som försöker hitta en utbildning de är intresserade av och vill ha information om. Ofta är det fråga om kamrater som redan studerar vid institutionen eller inom ämnet. Kamraterna har dessutom sådan *inside* information som inte finns i högskolornas marknadsföring.

En lika viktig grupp är studiehandledarna då det gäller information. Däremot har tidningsannonsering en mycket liten betydelse i dagens läge.

Det är värt att poängtera att ungefär tvåtredjedelar av ungdomarna har god kunskap om utbildningen de har tänkt välja, oberoende om de tänkt fortsätta sina studier i Sverige eller i riket.

Tabell 9 Ungdomarnas huvudsakliga informationskällor om fortsatt utbildning

	%
Kamrater	61 %
studiehandledare	59 %
äldre kamrater	55 %
högskolans websidor	55 %
högskolans broschyr	35 %
tidningsannons	3 %

4.3 Studentexamen, gymnasieexamen eller annan examen

Ungdomarna på gymnasialstadiet på Åland har möjligheter att avlägga olika typer av examina beroende på sin studieinriktning. Vid lyceet kan de avlägga endera studentexamen eller gymnasieexamen och vid de yrkesinriktade utbildningarna en yrkesexamen. Alla dessa examina ger högskolebehörighet i olika grad. Studentexamen och gymnasieexamen ger direkt högskolebehörighet i Sverige. Studentexamen ger behörighet i riket och gymnasieexamen ger behörighet vid de svenska och tvåspråkiga högskolorna, ofta genom specialförfarande, medan gymnasieexamen kräver ett dispansförfarande vid de övriga högskolorna i riket.

Examen från yrkesutbildning ger i allmänhet, med vissa undantag, högskolebehörighet i Sverige. I riket ger dessa examina behörighet vid yrkeshögskolorna, men alla ansökningar behandlas enskilt. Examen från studieförberedande utbildning ger samma högskolebehörighet som gymnasieexamen. Alla examina ger behörighet för fortsatta studier vid Högskolan på Åland.

I det följande avsnittet redogörs för ungdomarnas nuvarande studieinriktningar i förhållande till det land de har tänkt rikta sin kommande ansökan till. Eftersom materialet är litet har jag delat in examenskategorierna i tre klasser: studentexamen, gymnasieexamen och annan examen. I kategorin annan examen ingår alla de ungdomar som studerar för en yrkesexamen eller vid en studieförberedande utbildning. Av de 151 ungdomar som har för avsikt att fortsätta sina studier studerar 43 procent för en studentexamen, 28 procent för en gymnasieexamen och 29 procent för en yrkesexamen, dvs. en annan examen.

Majoriteten av ungdomarna som har för avsikt att fortsätta sina studier i riket studerar för en studentexamen (71,4 %), enbart en liten andel (14,3 %) har för avsikt att ansöka om studieplats med en gymnasieexamen. Andelarna som studerar för studentexamen eller för gymnasieexamen är ungefär lika stora bland de ungdomar som har tänkt fortsätta studierna i Sverige (36,8 % respektive 34,2 %). Fördelningarna av examensinriktningarna enligt tilltänkt studieland kommer fram ur tabell 10.

Tabell 10 Ungdomarnas examensinriktning i förhållande till deras tilltänkta land för fortsatta studier.

Land för fortsatta studier (N=151)	studieinriktning			%
	studentexamen	gymnasieexamen	annan examen	
	%	%	%	
I Finland	71,4	14,3	14,3	100
Sverige eller Finland	63,6	27,3	9,1	100
vet inte ännu	50	25	25	100
Sverige och Åland	37,5		62,5	100
I Sverige	36,8	34,2	28,9	100
Annat	33,3	66,7		100
På Åland	22,2	11,1	66,7	100
Samtliga länder		100		100
Finland och Åland			100	100
totalt	43,0	28,1	28,9	100

När man ser på hur ungdomarna inom de olika examensstudierna tänker fortsätta sin utbildning kommer det tydligt fram att Sverige definitivt är det populäraste alternativet inom alla examens kategorier. Speciellt de ungdomar som studerar för en gymnasieexamen visar en hög frekvens till tilltänkta studier i Sverige. Ungdomarna som studerar för en yrkesexamen uppvisar också en stor andel i tilltänkta studier på Åland. (Tabell 11)

Tabell 11 Fördelningen av tilltänkt studieland enligt examensinriktning

Land för fortsatta studier		
studieinriktning		%
Studentexamen (N=65)	I Sverige	48,3
	I Finland	25,9
	Sverige eller Finland	12,1
	Sverige och Åland	5,2
	vet inte ännu	3,4
	På Åland	3,4
	Annat	1,7
	Total	100,0
Gymnasieexamen (N=42)	I Sverige	68,4
	I Finland	7,9
	Sverige eller Finland	7,9
	Annat	5,3
	Samtliga	5,3
	vet inte ännu	2,6
	På Åland	2,6
	Total	100,0
annan examen (N=44)	I Sverige	56,4
	På Åland	15,4
	Sverige och Åland	12,8
	I Finland	7,7
	vet inte ännu	2,6
	Sverige eller Finland	2,6
	Finland och Åland	2,6
	Total	100,0

Men vilken typ av utbildning tänker ungdomarna söka till och med vilken examen? Något fler än hälften har för avsikt att fortsätta sina studier vid ett universitet och ungefär en fjärdedel vid en yrkeshögskola. De övriga tänker endera välja någon annan form av eftergymnasial utbildning eller så har de inte ännu fattat något beslut i saken. (Tabell 12)

Tabell 12 Val av utbildningsinstitution enligt de olika typerna av examen från gymnasialstadiet

	Inriktning för fortsatta studier (N=151)	Inriktning				Totalt
		vet inte ännu	% annan eftergymnasial utbildning	% yrkeshögskola	% univeristet	
Studentexamen	6,1	8,2	16,3	67,3	2,0	100
gymnasieexamen	7,3	12,2	14,6	58,5	7,3	100
annan examen	0,0	27,9	39,5	32,6	0,0	100
Totalt	4,5	15,8	23,3	53,4	3,0	100

Teknik, vård, naturvetenskap, lärarutbildning, och humaniora toppar ungdomarnas lista för kommande ansökningar. Speciellt det stora intresset för teknik och naturvetenskap är slående. Dessa uppgifter måste ses enbart som vägledande, då ungdomarna har besvarat frågan på olika nivå. En del har enbart angett universitetet exempelvis Uppsala universitet eller Åbo Akademi. De är då svårt att veta vad personen ifråga har för avsikt att studera vid ett mångdisciplinärt universitet. En del har, speciellt gällande Åbo Akademi, besvarat frågan med såväl universitetets som fakultetens namn.

Till teknik har sammanlagt 18 procent av ungdomarna tänkt söka, både i Sverige och i Finland. Till naturvetenskaper har 5,8 procent tänkt inlämna sin ansökan, främst till Åbo Akademi. Detta kan ses som de verkligt stora områdena i ungdomarnas kommande ansökningar.

En lärarutbildning eller ett lärarprogram är också ett populärt alternativ bland svararna. Alla som angett lärarutbildning som sitt kommande ansökningsmål har angivit en högskola eller ett universitet i Sverige.

5. Näringslivets förväntningar

I november besökte jag Åland och träffade representanter för näringslivet. Närvarande var representanter för Ålandsbanken, Handelskammaren och ett teknologiföretag. I samband med mötet presenterades också en del av de tabeller som finns med i denna text. Mötet med näringslivets representanter var informativt. Frågorna som berördes på mötet kan sammanfattas i punkterna nedan:

- Hurudana nya experter behövs och inom vilka områden?
 - Inom handel
 - Administration
 - Förvaltning
 - Privata sektorn
- Vilken ny kunskap behöver näringslivet på Åland, vilken typ av utbildning är attraktiv för näringslivet
- Vilka nätverk är viktiga för Åland i framtiden?
 - Med tanke på allmän tillväxt, utrikeshandel
- Vilken typ av nya entreprenörer behöver Åland?
- Vilken betydelse har studenternas studieorter för det för det åländska samhället?
- Vad kunde de svenska och tvåspråkiga högskolorna i Finland göra för att vara attraktiva både för studenterna och det åländska samhället?

Näringslivet förväntar sig duktiga entreprenörer, som har goda idéer och innovationsförmåga samt känner till trender och tendenser utifrån som kan anpassas till åländska förhållanden och ge exportintäkter. Utbildningen i sig är inte så avgörande. Trots detta konstaterades att utan någon form av utbildning är även entreprenörskap ganska omöjligt i dagens läge. EU-lagstiftning och allmän influens kräver mer insikter i beslut som tas i Bryssel, vilket leder till att personer med sådan kunskap skulle berika det åländska samhället. Vidare ansåg näringslivets representanter att språkkunskaper är viktiga. Alla språk är till nytta, men kunskaper i ryska blir allt viktigare. Vidare poängterades att efterfrågan och behovet av IT-kunskaper är stora.

Utbildningskraven höjs hela tiden. Utbildningen i Finland ansågs 'tyngre' än den i Sverige. Åland har för tillfället goda nordiska kontakter genom den egna högskolan. Näringslivets representanter ansåg att det finns en stor okunskap och 'fördomar' mot Finland. Nätverken österut till Finland och Ryssland samt de forna öststaterna är kommande tillväxtmarknader.

Kunskaperna i finska är viktiga. Detta är av stor betydelse eftersom största delen av handeln bedrivs med Finland. Det poängterades också att det är viktigt för näringslivet att det finns ålänningar i Finland som upprätthåller kontakterna och formar nätverk. Studenter i Finland är viktiga, för de tar nätverken hem till Åland efter studietiden. Det konstaterades att personer som studerat i Finland oftast flyttar tillbaka till Åland. Det framfördes att Åland är mycket beroende av det finländska näringslivet. Åland skulle må bättre av nära kontakter österut.

Studenter som bedriver studier i Sverige är inte ett problem i sig. Problemet med studenter i Sverige är att de stannar i Sverige och blir 'sommarålänningar'. Om detta inte sker i alltför stor utsträckning är det en rikedom, men om alltfler stannar borta blir det

problematiskt. Det är viktigt för Åland att det finns ålänningar både i Finland och i Sverige som har goda nätverk och upprätthåller de åländska kontakterna i de båda länderna.

'Studieorten har stor betydelse genom att där skapas kontakter ofta för livet samt där får man nya influenser. Vi tror det är viktigt att man får bort en tid från Åland kanske till udda orter med udda erfarenheter som kan ge värdefull "input" på hemorten dit man förhoppningsvis återvänder.

Många ålänningar har uppfattningen att de svenska och tvåspråkiga högskolorna i riket har en högre kvalitet, men de borde bli bättre på marknadsföring. I Sverige har man ett större utbud med en tydligare bild av vad utbildningen är och vad den ger i slutändan.

Finlandssvenskarna är mera inne i akademiska traditioner till skillnad från ålänningarna och därför appellerar det svenska budskapet bättre oss som vill ha klara besked.

Sedan är det tungt och kostsamt med de förberedande kurserna som nästan är ett krav för att komma in och de det kan även kännas tungt med direkta prov efter studentexamen för att komma in- då man till Sverige kommer på betyg eller frivilligt i kombination med allmänna högskoleprovet.

Slutsatsen är att de svenska och tvåspråkiga högskolorna bör göra utbildningen mer attraktiv genom ett tydligt budskap om vad linjerna innehåller och vad man kan nå med dem - och ta en funderare på om det är rättvist med alla prep.kurser och intagningsförhör. (Johan Eriksson, personlig kommunikation 7.11.2006)

Till Högskolan på Åland söker en tredjedel från Sverige och en tredjedel från Finland och en tredjedel från Åland. Till sjöfartsutbildningarna är de sökande framförallt från Sverige och Finland, till vårdutbildningen och utbildningarna inom företagsekonomi och IT huvudsakligen från Åland, till hotell och restaurangbranschen från Finland. IT-utbildningen har inte just nu tillräckligt med sökande.

Det finns områden inom vilka det råder brist på utbildade på Åland. Behovet av bl.a. läkare och vårdpersonal är stort. Det finns också alltför få samhällsvetare. Detta är ett problem som leder till att många tjänsteinnehavare inom Ålands Landskapsregering måste "importeras" från fastlandet.

6. Slutsatser och sammanfattning

Denna utredning bör ses som en pilotstudie av åländska ungdomars preferenser och motiv till fortsatt utbildning efter gymnasialstadiet. Utredningen utmynnar i många frågor som kräver vidare utredning.

Forskningsresultat (Lojander-Visapää, 2006, 2007) visar att det finns en stark stigmundenhet då det gäller att välja studiespråk. Det är alltså naturligt att fortsätta studierna på det språk man erhållit sin grundutbildning på. Om språket har en så stor betydelse faller det sig ganska naturligt klart att så många ungdomar från Åland söker sig till högskolestudier i Sverige.

Språkets och den svenskspråkiga miljöns betydelse för ungdomarna förstärks ytterligare av det faktum att många ungdomar upplever att deras kunskaper i finska är dåliga och att de känner sig osäkra på sina kunskaper i finska. Studier i Finland kräver inte alltid kunskaper i finska, men kan göra det sociala livet lättare. Studier på svenska i Finland kunde vara ett sätt för åländska ungdomar att förkovra sina kunskaper och samtidigt komma över osäkerheten i finska. Hos de flesta ungdomar i denna utredning saknas dock detta motiv i det kommande valet av utbildning.

Valet mellan studentexamen och gymnasieexamen kan delvis redan ses som ett val mellan studier i Finland eller Sverige, eller åtminstone ses som en option hos ungdomarna att hålla båda möjligheterna öppna. Majoriteten av ungdomarna som har för avsikt att fortsätta sina studier i Finland studerar med sikte på studentexamen. Kunskapen om studieplatserna är god beträffande det land där ungdomarna tänker fortsätta sina studier. Detta tyder på att ungdomarna redan i ett tidigt skede har beslutat sig för i vilket land de vill studera.

Det som dock tydligt skiljer åt valet av studieland är att klart flera tycker att det känns naturligare att studera på Åland eller i Sverige än i Finland. Dessutom verkar majoriteten av de tillfrågade åländska studerandena ha bättre kunskaper om utbildningen i Sverige än i Finland. Vad detta beror på går inte entydigt att bedöma på basen av undersökningen. Tabell 6 anger emellertid att kamraterna och studiehandledarna utgör de viktigaste informationskällorna om studieplatsen. Åländska studerande får antagligen mera information om studieplatserna i Sverige via kamrater som studerar eller har studerat där. Ju fler som söker till studier i Sverige och studerar där, desto fler finns det som sprider kunskap om utbildningarna i Sverige. Huruvida studiehandledarna favoriserar utbildningen i Sverige gentemot utbildningen i Finland kan jag inte här ta ställning till.

De svenskspråkiga högskolorna i Finland marknadsför sig aktivt på Åland och ordnar tillsammans med de åländska myndigheterna inträdesförhör i Mariehamn. Trots detta är andelen ålänningar som söker till vidareutbildning i Finland liten.

Flera ungdomar anger att de har tänkt söka till lärarprogram eller någon lärarutbildning i Sverige. Med tanke på hur ungdomarnas kommande ansökningsmönster generellt ser ut är detta naturligt. Flera av dem har också tänkt återvända till Åland. Detta i sin tur leder till frågan om lärarnas kunskap om Finland. Den senaste tidens undersökningar visar att kunskapen om Finland i Sverige är dålig på alla samhällsnivåer. Åländska lärare som är utbildade i Sverige kan då helt omedvetet göra gränsdragningen till Finland skarpare.

Detta i sin tur strider emot de förhoppningar det åländska näringslivet har om kommande starka nätverk med Finland och även vidare österut.

En sak som också är värd att poängtera är att betydligt fler av dem som väljer Sverige som studieort tänker stanna i Sverige än dem som valt Finland som studieplats. Den största delen av dem tänker återvända till Åland. Detta kan ha långtgående följder för Åland. En annan sak värd att kommentera är att även om inträdesförhören inte utgör en av de viktigaste faktorerna till valet av studieplats så är de i varje fall en betydande faktor vid valet av studieland. Cirka sjutton procent av dem som anger att de tänker studera i Sverige anger att avsaknaden av inträdesförhör är en viktig eller en mycket viktig orsak till att de har valt att studera i Sverige.

Utbildningsbenägenheten bland ungdomarna är hög och den skiljer sig mycket från föräldrarnas utbildningsnivå. Oberoende av denna söker sig ungdomar i stor utsträckning till högskolestudier. Troligen ser ungdomarna utbildningen som ett kapital i vilket det lönar sig att investera. Oberoende av om ungdomarna har tänkt stanna i studielandet eller inte anger hälften av dem att det är av stor betydelse för dem att kunna vara till nytta för det lokala samhället och två tredjedelar anser att det är viktigt att deras utbildning ger arbete på Åland. Till skillnad från ungdomar från övriga regioner i Finland kan de åländska ungdomarna se fram emot en trygg arbetsmarknad på Åland. Idag finns det jobb och arbetslösheten är minimal.

Av den nu undersökta populationen är nitton procent födda utanför Åland, åtta procent i Sverige, åtta procent i Finland och tre procent i något annat land. Dessa ungdomar födda utanför de nordiska länderna har för avsikt att söka sig till utbildningar i Sverige eller i något annat utomnordiskt land.

Andelen personer i undersökningen är för litet för att utförligare analyser av deras valbeteende kan göras, men de väcker frågor som aktualiseras i framtiden. Invandringen till Åland är stor framförallt från det östra Östersjöområdet. Bland invandrarna finns barn, som så småningom växer upp och studerar på gymnasialstadiet. Deras språkkunskaper i modersmålet och svenska är av stor betydelse för hur de kommer att välja utbildning och utbildningsland. Deras integration i det åländska samhället har också en stor betydelse för Åland i form av de potentiella nätverk de kan tillföra öriket.

Åland ligger i centrum av Östersjöområdet som är en stor tillväxtmarknad (Roslin 2006). Denna centrala position kan ytterligare stärkas om åländska ungdomar söker sig till utbildningar inom östersjöområdet och utvecklar starka kontakter genom sina studier och studielivet såväl i som med Finland och Sverige.

7 Styrgruppens sammansättning

Prorektor **Ulrika Wolf-Knuts**, ordförande,
Åbo Akademi

Planerare **Caesar Paterlini**, medlem,
Helsingfors universitet,

Prorektor **Hans Blomqvist**, medlem
Hanken

Prorektor **Jan-Erik Krusberg**, medlem
Arcada- Nylands yrkeshögskola

Studierådgivare **Kristina Svedmark**, medlem
Högskolan på Åland

Lektor **Thor-Björn Wik**, medlem
Högskolan på Åland

Byråchef **Gösta Helander**, medlem
Ålands Landskapsregering

Källor:

Brandt, Nora, ”vi bara för mitt i allt” www.skunk.aland.fi/Hfors/rapport.htm

Kivinen, O. & Rinne, R. *Korkeakoulutuksen kastijako*. Janus 1995:2, (97-116) 1995

Lojander- Visapää, C. *Med rätt att välja: Språkval och språkstrategier i språkligt blandade hushåll i Helsingfors*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland 630. Ekenäs tryckeri. Ekenäs 2001

Lojander-Visapää, Catharina, *Språk och utbildning, eller var studerar de svenska studenterna och varifrån kommer de?* CEREN, Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet, Rapporter och diskussionsinlägg 1/2003.

Lojander-Visapää, Catharina, *Språkets betydelse vid valet av svensk- eller finskspråkig utbildning. Källan, Svenska litteratursällskapet informerar*, juni 2004

Lojander-Visapää, Catharina, *Studenternas val av svensk eller tvåspråkig utbildning*, ingår i *Räcker det med svenskan*, red Liebkind, Karmela & Sandlund, Tom, Svenska litteratursällskapet 684. Helsingfors 2006,

Lundblad, Niklas, *Fönster mot framtiden*. IPF, Uppsala publishing House 2000.

Roslin, Bertil; *Europeiskt självstyre i omvandling*, Statsrådets kansli 11/2006

Övriga källor:

Personlig kommunikation 7.11.2007

Johan Eriksson, Ålands Handelskammare
Gerd Haglund, Ålandsbanken,
Per Lycke, Optinova

Bästa tredjeårsstuderande,

Samordningsdelegationen för den svenska högskoleutbildningen i Finland gör en utredning om hur åländska studerande vid gymnasieutbildningarna tänker studera vidare. Enkäten är en del av utredningen. Syftet med enkäten är se om den svenskspråkiga högskolesektorn kan göra något för att tjäna dina önskemål bättre. Dina svar är viktiga och kommer att utgöra en grund för planeringen av studieuppläggnings. Svaren behandlas konfidentiellt och avidentifieras i analysen. Resultaten av enkäten kommer att redovisas i en rapport.

All kunskap du kan ge på detta område är viktigt. Skriv gärna ner några tankar kring ditt val av vidarestudier. Vi är tacksamma för dina åsikter. Om du möjligen vill delta i en intervju angående ditt framtida val av studieort och inriktning, skriv dina kontaktuppgifter i formuläret. Även dessa behandlas konfidentiellt.

Catharina Lojander –Visapää
sekreterare för samordningsdelegationen, forskare

Frågeformulär till tredjeårsstuderande i gymnasialstadietutbildning på Åland hösten 2006

Ge ditt svar genom att kryss i lämplig ruta

1. *Kön* Kvinna Man

2. *Är du född på Åland?* Ja Nej

Om JA - i vilken kommun _____ (gå till fråga 5)

Om NEJ - var _____

3. *I vilken ålder flyttade du till Åland?* _____

4. *Har du börjat din skolgång på Åland?* Ja Nej

Om NEJ - var? _____

5. *Vilket språk-talar du med* Svenska Finska Båda Annat

din far

din mor

dina syskon

6. *Vilken grundutbildning har din far respektive mor?*

Far Mor

Folkskola / grundskola

Yrkesskola

Utbildning på institutnivå

Gymnasium/ studentexamen

Examen från universitet eller högskola

Annan, vilken

	Far	Mor
Har din far studerat i Sverige?	☐	☐
Har din mor studerat i Sverige?	☐	☐
Har din far studerat i Finland?	☐	☐
Har din mor studerat i Finland?	☐	☐
Har din far studerat på Åland?	☐	☐
Har din mor studerat på Åland?	☐	☐

7. Vad jobbar din far respektive mor med

Far _____

Mor _____

8. Var studerar du?

Yrkesinriktad utbildning Vilken utbildningslinje? _____

Studieförberedande med yrkesprofil Vilken utbildningslinje? _____

Studieförberedande utbildning (Ålands lyceum)

- Studentexamen

- Gymnasieexamen

9. Arbetar du vid sidan av studierna

Ja Nej

10. Planerar du inom den närmaste framtiden vidareutbildning vid

Universitet Vilket _____ vilket ämne _____

Yrkeshögskola vilken _____ vilket program _____

Annat eftergymnasial utbildning vilken _____

11. Jag tänker inte söka till vidareutbildning under de tre närmaste åren

12. Om du planerar vidareutbildning, tänker du söka till högskola

I Finland Ja Nej

I Sverige Ja Nej

På Åland Ja Nej

Annat land, vilket _____

13. Ange vilka källor som gett dig information om möjligheter till vidare studier! Du kan kryssa i flera alternativ.

	ja	nej
Jämnåriga kamrater	☐	☐
Äldre kamrater	☐	☐
Din nuvarande studiehandledare	☐	☐
Högskolans/universitetets web-sidor	☐	☐
Universitetets broschyr	☐	☐
Tidning, Vilken _____	☐	☐
Andra källor, Vilka _____	☐	☐

14. Vilken betydelse har följande faktorer för dig då du väljer var du skall studera efter gymnasialstadiet?

	Mycket stor	ganska stor	neutral	liten	ingen
Eget intresse	☐	☐	☐	☐	☐
Kamraters val	☐	☐	☐	☐	☐
Möjligheten att flytta hemifrån	☐	☐	☐	☐	☐
Möjligheten att stanna på Åland	☐	☐	☐	☐	☐
Intresset för utbildningen	☐	☐	☐	☐	☐
Kunskaper i finska	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningens språk	☐	☐	☐	☐	☐
Framtida arbetsmöjligheter	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildningens rykte	☐	☐	☐	☐	☐
Universitetets/ högskolans goda rykte	☐	☐	☐	☐	☐
Lätt att få bostad på studieorten	☐	☐	☐	☐	☐
Kan bo hemma	☐	☐	☐	☐	☐
Studiekostnaderna	☐	☐	☐	☐	☐
Ev. inträdesförhör	☐	☐	☐	☐	☐
Studielivet	☐	☐	☐	☐	☐

15. Ange vilken betydelse följande påståenden har för dig då du väljer din vidareutbildning
mycket stor ganska stor neutral liten ingen

Det känns naturligt att fortsätta studierna på svenska	☐	☐	☐	☐	☐
Jag är osäker på mina kunskaper i finska	☐	☐	☐	☐	☐
Den ger mig en möjlighet att flytta	☐	☐	☐	☐	☐
Möjligheten att bo på hemorten	☐	☐	☐	☐	☐
Jag vill förkovra mig i finska	☐	☐	☐	☐	☐

16. Du som tänker söka till vidareutbildning på Åland, gör du det för
(Obs! Har du för avsikt att söka till annan vidareutbildning, gå till fråga 17)

- att du kan bo hemma	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att det blir billigare	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du inte vill flytta	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att utbildningen också finns på Åland	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du tänker bosätta dig och arbeta på Åland	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du möjligen söker arbete utomlands	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att din flickvän / pojkvän bor på Åland	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du får möjlighet att vistas i en helt svenskspråkig miljö	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du får en utbildning som ger bra jobb på Åland	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du har möjlighet att kombinera jobb och studier	Ja ☐	Nej ☐	☐
- att du tror att utbildningen håller god nivå i jämförelse med motsvarande utbildningar i Sverige och i Finland	Ja ☐	Nej ☐	☐

17. Du som tänker söka till vidareutbildning i Sverige, gör du det för
(Om du inte tänker söka till vidareutbildning i Sverige, gå till fråga 16 respektive 18.)

- att du har möjlighet att vistas i en helt svenskspråkig miljö Ja Nej
- att du har bra kunskap om utbildningen i fråga Ja Nej
- att du tror att utbildningen håller god nivå i jämförelse med motsvarande utbildningar i Finland och på Åland Ja Nej
- att det känns naturligt att fortsätta studierna i Sverige Ja Nej
- att du tänker bosätta dig i Sverige Ja Nej
- att du får bra jobb på Åland Ja Nej
- att det inte finns någon motsvarande utbildning i Finland Ja Nej
- att du vanligtvis inte behöver delta i inträdesförhör Ja Nej
- att din flickvän / pojkvän bor i Sverige Ja Nej
- att du tror att utbildningen håller god nivå i jämförelse med motsvarande utbildningar på Åland och i Finland Ja Nej

Övrigt.....

18. Om du tänker fortsätta söka till vidareutbildning i Finland, gör du det för

- att du vill lära dig finska Ja Nej
- att få möjlighet att vistas i tvåspråkiga miljöer Ja Nej
- att du har bra kunskap om utbildningen i fråga Ja Nej
- att det känns naturligt att studera i Finland Ja Nej
- att du tänker bosätta dig i Finland Ja Nej
- att du kan studera på svenska Ja Nej
- att du får bra jobb på Åland Ja Nej
- att utbildningen endast finns i Finland Ja Nej
- att du har möjlighet att delta i inträdesförhör Ja Nej
- att du tror att utbildningen håller god nivå i jämförelse med motsvarande utbildningar i Sverige och på Åland Ja Nej
- att din flickvän / pojkvän bor i riket Ja Nej

Övrigt.....

20. Med tanke på ditt studieval, vilken betydelse har följande påståenden för dig med tanke på ditt liv efter avslutade studier,

	Mycket stor	ganska stor		neutral	liten	ingen
Jag får lätt arbete med min utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan arbeta med det jag är intresserad av	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan se fram emot stora inkomster	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan få socialt utbyte av mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan uppnå en aktad ställning i samhället	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har en möjlighet att utveckla mig själv	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har en bred arbetsmarknad	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har lätt att göra karriär	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har kan vara till nytta för lokalsamhället	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan arbeta utomlands	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan arbeta på Åland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan ha ett fritt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag kan distansarbeta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min examen är internationellt gångbar	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Tack för Din medverkan!